

OSMANIYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Bireylerin Dilendirilen Çocuklara Karşı Davranışlarının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Mehmet İŞİKER¹

Received/18.11.2019

Published/15.06.2020

Özet

Çocuk dilenciliği konusu, Türkiye’de ve dünyada çeşitli sebeplerle sorun olmaya devam etmektedir. Sorunun çözümü için ulusal ve uluslararası mücadele ve farkındalık gerekmektedir. Bu çalışma, bireylerin, bu durumdaki çocuklara karşı sergiledikleri davranışların neler olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada veri toplama kaynağı olarak “anket formu” kullanılmıştır. Araştırmada cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir durumu, eğitim durumu ve sahip olunan çocuk sayısı gibi değişkenler ayrı ayrı ele alınmıştır. Çalışma sonucunda, araştırmaya katılanların %96,7’si daha önce sokakta dilenen bir çocuğa veya çocukla birlikte dilenen bir yetişkine rastladığını ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların %50,8’inin bu durumdaki çocuklar için, içinde para vermeyi de içeren davranışlar sergilediğini ifade ettiği, %93,2’sinin de bir şekilde bu çocukların dilencilik fiili için sokaklarda kalabilmesine imkân tanıyacak şekilde davrandığı ortaya çıkmıştır. Araştırmada, bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışları, değişkenlere göre analiz edilmiştir. Buna göre, “sahip olunan çocuk sayısı” değişkeninde “1-2 çocuk” grubunun davranışları ile aynı değişkendeki diğer grupların davranışları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde "eğitim durumu" değişkeninde “lisans ve üstü” grubunda olanların davranışları ile aynı değişkendeki diğer grupların davranışları arasında da anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Araştırmanın diğer değişkenlerinde ise gruplar arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk Dilenciliği, Dilendirilen Çocuklar, Bireylerin Davranışları, Osmaniye

¹ Öğr. Gör., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Osmaniye Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, mehmetisiker@osmaniye.edu.tr

¹ Lecturer, Osmaniye Korkut Ata University, Osmaniye Vocational School, Department of Child Care and Youth Services, mehmetisiker@osmaniye.edu.tr

Investigation Of The Individuals' Behavior Towards The Begging Child In Terms Of Some Demographic Variables

Abstract

The issue of the child begging, continue to be a problem for various reasons in Turkey and in the world. For the solution of the problem is required national and international struggle and awareness. This study aims to reveal the behaviors of individuals toward children who are in this situation. In the study was used "questionnaire form" as a source of data collection. In the study; variables such as gender, age, marital status, income status, educational status and number of children owned status are handled separately. As a result of the study was found out that, 96,7% of the participant stated that they had encountered with a begging child or an individual who begging with a child. Likewise there was found that 50,8% of participants expressed that they exhibited behaviors including giving money to the begging children, and 93,2% of the participants behaved in a way that would allow these children to stay on the streets for beg action. In this study, the behaviors of individuals towards the begging children, were analyzed according to the variables. Accordingly, there was found a significant difference between behaviors of the group of "having 1-2 child" and other groups in the variable of "number of children". Similarly there was found a significant difference also between the behaviors of the group of "undergraduate and higher" and other groups which are in the variable of "educational status". No significant difference was found between the other variables' groups.

Keywords: Child Begging, Children Forced To Beg, Individuals' Behaviors, Osmaniye

1. Giriş

Çocuk dilenciliği, bugün dünyada sıkça karşılaşılan yaygın istismar biçimlerinden birini temsil etmektedir (Delap, 2009). Aslında toplumda yaygın inançlar gereği kutsanan değerlerden biri olan yardımlaşma kavramı, maddi yardıma muhtaç konumda olan bireyler için hayati öneme sahipken bazı kimseler için kolaylıkla sahip olunabilecek bir ekonomik getiriye dönüşebilmektedir (Vatandaş, 2003). Bu ekonomik getiriden, dilenciler de ihtiyaçlarını karşılama adına bireylere vicdan veya duygu boyutunda davranışlarla yaklaşarak yararlanabilmektedir (Demirdağ, 2015). Bu anlamda çocuklar; fiziksel/zihinsel yetersizlik, dinsel söylem ve görünüm, doğal afetler ve cinsellik gibi dilencilikte en fazla kullanılan araçlardan biridir (Vatandaş, 2002). Hatta dilencinin yaşı, fiziksel engelden sonra bireylerin dilencilerde en fazla etkilendikleri özellik olarak görülmektedir (Vatandaş, 2003).

Çocukların masumiyet ve savunmasızlığı, onları kullananların lehine kazancın arttırılmasını sağlarken, parayı verecek kişiler üzerinde de bir hassasiyet oluşturabilmektedir (Anbarlı Bozatay, 2008). Çocuklar, bu hassasiyetin insanlarda daha hızlı tepki vermesi için kendilerini kullananlar tarafından (ayakkabısız, ağzında maskeyle, soğuk hava şartlarına uygun olmayan giysilerle gezdirerek vs.) olumsuz koşullara dahi maruz bırakılabilmektedir (Vatandaş, 2002). Bununla birlikte çocuklar, engel veya dinsel söylemler ve görünüm gibi dilencilikte kullanılan diğer araçlarla bir arada da kullanılabilir. Örneğin, Tanzanya'nın Dodoma Beldesi'nde yapılan bir araştırmaya göre engelli bireyler çocukları, dilencilik yaparken yanlarında bir rehber olarak (Seni, 2017) kullanırken, Suudi Arabistan'da 18 ayrı ülkeden çocuk, sokak satıcılığı ve dilencilik faaliyetlerine itilmektedir. (Human Rights Watch, 2008).

Dilendirilen çocukların gelişimlerinin tehlikede olduğuna işaret eden birçok çalışma mevcuttur. Örneğin Çin'de Sivil İşler Bakanlığı'nın istatistiklerine dayandırılan bir haberde, 1,5

milyon çocuğun dilenmeye zorlandığı ve bunların büyük bir kısmının kaçırılmış olduğu ifade edilmektedir (Pumin, 2011). Suudi Arabistan'da ise farklı ülkelerden toplam 24.000 çocuk, sokak satıcılığı ve dilencilik faaliyetlerinde kullanılmaktadır (Human Rights Watch, 2008). Hindistan'da da organize suç örgütlerinin önceden bağımlı hale getirdikleri çocukları, uyuşturucuya kavuşabilmeleri için zorla dilendirdikten sonra kendilerine uyuşturucu madde verdikleri ifade edilmektedir (Delap, 2009).

Cadde ve sokaklarda dilenen çocuklar gün içinde trafik kazası ve uyuşturucu kullanımı gibi sokağın tehlikeleriyle baş başa kalırken çok az dinlenerek uzun çalışma saatlerine maruz kalmakta ve bu da çocukların sağlık ve gelişimlerini tehdit etmektedir (Delap, 2009). Dilencilikte kullanılan bu çocuklar, temel eğitimden de yoksun kalabilmektedir (Seni 2017). Irak'ta yapılan bir araştırmada dilendirilen çocukların %21'inin sigara, %14'ünün de madde bağımlısı olduğu; %16'sının suça sürüklenme geçmişinin olduğu, %78'inin ise okula hiç gitmediği bulunmuştur (Baiee, 2013). Dilendirilen çocuklar gün içerisinde aile içinden bir yetişkinin korumasından veya olumlu rol modellerinden de yoksun kalabilmektedir. Ballet, Buhukuth, Rakotonırınjanahary ve Rakotonırınjanahary'un (2010) 100 dilenen çocukla yaptıkları araştırmada, çocuklardan 62'sinin dilencilik için tek başına, 36'sının ebeveyninin refakatinde, 2'sinin ise kardeş refakatiyle seyahat ettiği, bunlardan 37'sinin tek başına, 63'unun ise başka çocuklarla birlikte dilendiği belirtilmektedir.

Vatandaş'ın (2003, s. 151) dilencilik tanımında, "bireyin kendisinden veya toplumdan kaynaklanan nedenlerle yaşamını sürdürmek için gerekli olan imkânlarla sahip olmamak/olamamak nedeniyle veya aslında yoksul olmamasına rağmen kendini yoksul göstererek imkân sahibi bireylerden çeşitli şekillerde para veya eşya isteme" ifadeleri yer almaktadır. Yılmaz (2008, s. 193) ise dilencilik; "yardıma muhtaç olduğunu iddia ederek başka insanlardan yiyecek veya para isteme" şeklinde tanımlamıştır. Ancak dilencilik işi, dilenciler tarafından kolay para kazanma aracı olarak da görülebilmektedir (Demirdağ, 2015). Dilendirilen çocukların günde kaç saat dilencilik yaptıklarının ve bunun karşılığında ne kadar kazanç sağladıklarının incelendiği bir çalışmada; Hindistan'da günde 9 saatten fazla dilencilik sonunda, Yeni Delhi'de vasıfsız bir işçinin kazancına eşit olan 1,2-2,4 ABD Doları (\$) arasında; Arnavutluk'ta günde 6 saatten fazla dilenen çocukların bu ülkede sokak temizlik görevlilerinin geliri olan 2,50-6,45 \$; Yunanistan'da ise çocukların dilencilikte günlük 43-100 \$ arasında kazanç sağladıkları ifade edilmektedir (Delap, 2009). Bu kazançlar, çocukların dilencilikte neden kullanıldıklarını çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır.

Yapılan literatür taramalarında TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) dahil, çocuk dilencilik ile ilgili Türkiye genelini kapsayan istatistiki bir veriye rastlanamamıştır. Ancak yine de bazı kurumların ya da bilimsel yayınların bir takım verileri bulunmaktadır. İstanbul'daki verilere bakıldığında 2000-2006 yılları arasında dilencilik suçu isnat edilen çocuk sayısı 4'ten 45' yükselmiştir (Küntay, Erginsoy, Yılmaz vd, 2006, akt: Yılmaz, 2008). Ancak bu veri İstanbul gibi yüksek nüfusa sahip bir kent için az gibi görünse de belirtilen sayılar adli vakaya dönüşmüş çocuk dilencilik fiilleridir. İstanbul için bir diğer veri de Çocuk Şube'nin çalışmalarına dayanmaktadır. Buna göre 2007-2010 yılları arasında sokakta çalıştırılan veya dilendirilen toplam 3793 çocukla ilgili işlem yürütülmüştür (SHÇEK, 2010, akt: Acar, 2010). Yine bu da her gün görüp de yanından geçilen, para verilen veya kendisine bir şeyler alınan çocukların net sayısını ortaya koymamaktadır. Adana'da 2007 yılında dilendirilen çocuk sayısı 23 iken, 2008'de ise 22 olmuştur (Adana İl Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğü Verileri, 2009; akt: Özden, 2010). Bununla birlikte araştırmanın çalışma evrenini oluşturan Osmaniye ilindeki durum hakkında, kurumlardan elde edilen veriler bulunmaktadır. Osmaniye Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne (2018) göre 06/01/2016-06/10/2016 tarihleri arasında, dilendiği

tespit edilen çocuk sayısı; 10’u kız, 6’sı da erkek olmak üzere toplam 16’dır. Aynı ilin 2015 yılı verilerinde sokakta dilendirilen farklı çocuk sayısı 11’dir (Osmaniye Zabıta Müdürlüğü, 2018). Her ne kadar Osmaniye ili için anılan sayılar, sayısal olarak azı ifade etse de tüm bunların sadece ihbarlar neticesinde oluşan veriler olduğu düşünüldüğünde sayının daha fazla olduğu/olabileceği anlaşılabilmektedir.

Çocuklardan dilencilik gibi, gelişimlerini tehdit edecek şekilde yararlanmak hem ulusal hem de uluslararası mücadeleyi gerektiren yasal düzenlemeleri zorunlu kılmaktadır. Sorunla mücadele kapsamında aslında Türkiye’deki mevzuatlara bakıldığında çocukların veya engellilerin dilendirilmesinin suç olduğu görülmektedir. (Birtek, 2014). Bu suçun yaptırımı ise şu şekilde açıklanmıştır (Türk Ceza Kanunu, 2004):

Madde 229- (1) Çocukları, beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Bu suçun üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımları ya da eş tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır. (3) Bu suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması halinde, verilecek ceza bir kat arttırılır.

Bunun yanında, Çocuk Koruma Kanunu (2005) incelendiğinde, dilendirilen çocuklar, hem gelişimlerinin ve kişisel güvenliklerinin tehlikede olması hem de suç mağduru olmaları nedeniyle “korunma ihtiyacı olan çocuk” kapsamında değerlendirilebilirler. Türkiye’de bu yasal içeriklerin yanında aynı zamanda toplumsal ve kurumsal mücadeleyi harekete geçirecek, önleyici çalışmalar da yapılmaktadır. 2005/5 sayılı Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli konulu Başbakanlık Genelgesi’yle bu çocuklara uygulanacak hizmet modelleri belirlenmiş ve bu hizmet modellerinin ihtiyaç duyulan illerde uygulanması talep edilmiştir. Bu durum sokakta dilendirilen çocukları da yakından ilgilendirmektedir. Genelgede, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’nun bağlı olduğu Bakanlığın koordinatörlüğünde; Adalet Bakanı, İçişleri Bakanı, Milli Eğitim Bakanı ve Sağlık Bakanı’nın katılımıyla bir komite kurulduğu ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından geliştirilen "Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli"nin İstanbul, Ankara, İzmir, Diyarbakır, Adana gibi illerinden başlanarak, ihtiyaç duyulan tüm illerde hayata geçirilmesinin kararlaştırıldığı belirtilmiştir.

Yasal düzenlemeler ve tedbirlere rağmen çocuk dilenciligi sorununun hem Türkiye’de hem de dünyada var olmaya devam etmesi, bu konunun hassasiyetle daha fazla araştırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, çocukların dilencilik fiilinde kullanılmasının önüne geçmek için toplumun da dâhil edileceği daha farklı mücadele ve bilinçlendirme stratejilerin belirlenmesine ihtiyaç vardır. Bunun için bireylerin bu durumdaki çocuklarla karşılaşmaları esnasında onlara karşı hangi davranışları sergilemeyi tercih ettiklerinin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu noktada bu araştırma, bireylerin dilendirilen çocuklara veya çocukla dilenen yetişkinlere karşı sergiledikleri davranışların belirlenmesini ve bu davranışların bireylerin bazı özelliklerine göre ayrıca irdelenmesini amaçlamaktadır.

2. Yöntem

2.1. Evren ve Örneklem:

Araştırmanın çalışma evreni Osmaniye il merkezinde yaşayan 18 yaş ve üstü tüm bireyleri kapsamaktadır. Araştırmanın örnekleme ise “basit seçkisiz örnekleme” metodu kullanılarak

belirlenmiştir. Bu kapsamda 947 kişiyle görüşülmüş ancak eksik ve hatalı formlar değerlendirmeye alınmamış ve nihayetinde örneklem sayısı 843 olarak oluşmuştur.

Örnekleme sonucunda ortaya çıkan demografik durum Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemin Demografik Özelliklerinin “N” ve “%” Değerleri:

Demografik Özellikler	Tür	N	(%)
Cinsiyet	Kadın	347	41,2
	Erkek	496	58,8
Medeni Durum	Evli	416	49,3
	Bekâr	427	50,7
Yaş	18-25	330	39,1
	26-35	192	22,8
	36-45	156	18,5
	46-55	96	11,4
	56 ve üstü	69	8,2
Gelir Durumu	0-1610 TL	283	33,6
	1611-2500 TL	228	27,0
	2501-3500 TL	154	18,3
	3501 TL ve Üstü	178	21,1
Sahip Olunan Çocuk Sayısı	Çocuk sahibi olmayan	418	49,6
	1-2 Çocuk	244	28,9
	3 Çocuk ve üstü	181	21,5
Eğitim Durumu	İlköğretim ve altı	201	23,8
	Lise	282	33,5
	Ön lisans	154	18,3
	Lisans ve üstü	206	24,4
Toplam		843	100

2.2. Veri Toplama Aracı:

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı; araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmış; üç farklı uzman görüşü alınan ve pilot uygulamalarla ortaya çıkan eksiklik ve aksaklıkları giderilmiş olan betimsel araştırma mantığıyla düzenlenmiş ve yüz yüze görüşme tekniğiyle uygulanan bir “anket formudur”. Çalışmanın demografik değişkenleri; “cinsiyet”, “medeni durum”, “yaş”, “gelir durumu”, “sahip olunan çocuk sayısı” ve “eğitim durumu” şeklindedir. Araştırma bulgularında “eğitim durumu” değişkeninde okur-yazar olmayan, okur-yazar, ilköğretim mezunu/öğrencisi ve ortaokul mezunu/öğrencisi, “ilköğretim ve altı” grubunda kodlanmıştır. Aynı şekilde lise öğrencisi ve mezunu “lise” grubunda, ön lisans öğrencisi ve mezunu da “ön lisans” grubunda kodlanmıştır. Lisans öğrencisi ve mezunu, yüksek lisans öğrencisi ve mezunu ile doktora öğrencisi ve mezunu da “lisans ve üstü” olarak kodlanmıştır. Anket Formu’nda, toplamda iki soru ve işaretlenmesi istenen değişik ifadeler bulunmaktadır. İlk soru: “*Daha önce sokaklarda dilenen çocuklara veya yanında çocuk olup dilenen bir yetişkine rastladınız mı?*” şeklindedir. Bunun sonrasında “*(Rastladıysanız) En son rastladığınız dilenen çocukla veya yanında çocuk olup dilenen yetişkin ile ilgili aşağıda sıralanan davranışlardan hangisini gerçekleştirdiniz?*” sorusu yöneltilmiştir. Formda ikinci sorunun altında sıralanan davranış ifadeleri dışında başka bir davranış sergilenmişse bunun ayrıntılı bir şekilde ifade edilebilmesi için “diğer” seçeneği de yer verilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması:

Verilerin toplanması, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Osmaniye Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Programı’nda eğitim gören öğrencilerden 2017/2018 Eğitim Öğretim Yılı Bahar ve Güz dönemlerinde “YON201 Yönlendirilmiş Çalışma 1” ve “YON202 Yönlendirilmiş Çalışma II” derslerini aynı programda öğretim elemanı olarak görev yapan araştırmacıdan alan gruplar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu gruplar, araştırmacı tarafından verilen eğitimler ve Osmaniye Valiliği’nden alınan izinler sonrasında, 09/04/2018-27/04/2018 tarihleri arasında ilin daha önceden belirlenmiş noktalarına giderek veri toplama aracını örneklem seçimine uygun bir şekilde gerçekleştirmişlerdir.

2.4. Veri Analizi:

Araştırmada ortaya çıkan sonuçların betimlenmesi için, sorulara verilen bütün yanıtlarla ilgili frekans dağılımı yapılmış ve yanıtlara ilişkin ortaya çıkan ifadeler demografik değişkenlere göre karşılaştırılmıştır. Ortaya çıkan farkın anlamlı olup olmadığını değerlendirmek üzere “İki Değişken İçin Ki-Kare Testi (Chi-Square Test)” kullanılmıştır. Büyüköztürk’e göre (2007) bu test iki sınıflamalı (kategorik) ya da biri sınıflamalı diğeri sıralamalı iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla kullanılır. Bu analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunduğunda ki-kare değeri en büyük olan grup (sıra) dışarıda bırakılarak diğeri gruplar arasında fark olup olmadığına yeniden ki-kare testi uygulanarak bakılır (Alpar, 2016; Hayran, 2012). Bu nedenle bu durum oluştuğunda, bütün satırlar için ki-kare değerleri hesaplanmış ve değeri büyük olan satır, hesap dışında tutularak tabloya tekrar ki-kare testi uygulanarak farkın hangi gruplar arasında olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Veriler değerlendirilirken sokakta tek başına dilendirilen çocuklar ve dilenen bir yetişkinin yanında bulunan çocukların her ikisi de ifade tutarlılığı ve kolaylığı açısından “dilendirilen çocuk” olarak kodlanmıştır. Bununla birlikte dilendirilen çocuklara karşı sergilenen davranışlardan “para verme” davranışı ile “hem para verip hem de ona bir şeyler alma” davranışları yine ifade tutarlılığı açısından “para vermeyi içeren davranışlar” olarak kodlanmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde öncelikle bireylerin dilendirilen çocuklara rastlayıp rastlamadıkları, belirlenen değişkenler ve örneklemin tümü açısından frekans ve yüzde değerleriyle incelenmiştir. Sonrasında, bu bireylerden dilendirilen çocuklara rastlayanların, bu çocuklarla son karşılaşmalarında hangi davranışı tercih ettiklerine ilişkin verdikleri yanıtlar yine değişkenler ve örneklemin tümü açısından analiz edilmiştir.

3.1. Bireylerin Daha Önce Sokaklarda, Dilendirilen Çocuklara Rastlayıp Rastlamadığına İlişkin Bulgular:

Bireylerin sokaklarda dilenen çocuklara rastlayıp rastlamadıklarına ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Bireylerin “Daha önce sokaklarda dilendirilen çocuklara rastladınız mı?” sorusuna verdikleri yanıtın tüm değişkenler için frekans ve yüzde değerleri:

		Daha Önce, Dilenen Bir Çocuğa Veya Çocukla Dilenen Bir Yetişkine Rastladınız mı?					
		Toplam		Evet		Hayır	
Demografik özellikler	Tür	N	(%)	N	(%)	N	(%)
Cinsiyet	Kadın	347	41,2	333	96,0	14	4,0
	Erkek	496	58,8	482	97,2	14	2,8
Medeni Durum	Evli	416	49,3	397	95,4	19	4,6
	Bekâr	427	50,7	418	97,9	9	2,1
Yaş	18-25	330	39,1	323	97,9	7	2,1
	26-35	192	22,8	185	96,4	7	3,6
	36-45	156	18,5	151	96,8	5	3,2
	46-55	96	11,4	89	92,7	7	7,3
	56 ve üstü	69	8,2	67	97,1	2	2,9
Gelir Durumu	0-1610 TL	283	33,6	269	95,1	14	4,9
	1611-2500 TL	228	27,0	219	96,1	9	3,9
	2501-3500 TL	154	18,3	152	98,7	2	1,3
	3501 TL ve Üstü	178	21,1	175	98,3	3	1,7
Sahip Olunan Çocuk Sayısı	Çocuk sahibi olmayan	418	49,6	409	97,8	9	2,2
	1-2 Çocuk	244	28,9	233	95,5	11	4,5
	3 Çocuk ve Üstü	181	21,5	173	95,6	8	4,4

Tablo 2'nin devamı.

	Daha Önce, Dilenen Bir Çocuğa Veya Çocukla Dilenen Bir Yetişkine Rastladınız mı?						
	Toplam		Evet		Hayır		
Eğitim Durumu	İlköğretim ve altı	201	23,8	188	93,5	13	6,5
	Lise	282	33,5	276	97,9	6	2,1
	Ön lisans	154	18,3	152	98,7	2	1,3
	Lisans ve üstü	206	24,4	199	96,6	7	3,4
Toplam		843	100	815	96,7	28	3,3

Tablo 2 incelendiğinde; bireylerin %96,7'si sokaklarda, dilendirilen çocuklara rastladığını beyan etmiştir. Demografik değişkenlerdeki duruma bakıldığında sokaklarda, dilendirilen çocuklara en fazla rastlayan grupların; cinsiyet değişkeninde “erkek” (%97,2), medeni durumda “bekâr” (%97,9), yaşta “18-25 yaş” (%97,9), gelir durumunda “2501-3500 TL” (%98,7), sahip olunan çocuk sayısı değişkeninde “çocuk sahibi olmayan” (%97,8), eğitim durumunda ise “ön lisans” (%98,7) gruplarının olduğu görülmektedir. Aynı değişkenler içerisindeki en az rastlama durumuna bakıldığında; cinsiyet değişkeninde “kadın” grubunun %96, medeni durumda “evli” grubunun %95,4, yaş durumunda “46-55 yaş” grubunun %92,7, gelir durumunda “0-1610 TL” grubunun %95,1, çocuk sahibi olma/çocuk sayısı değişkeninde “1-2 çocuk” grubunun %95,5, eğitim durumu değişkeninde ise “ilköğretim ve altı” grubunun %93,5 oranına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

3.2. Bireylerin Sokaklarda En Son Rastladıkları Dilendirilen Çocuklara Karşı Sergiledikleri Davranışlara İlişkin Bulgular:

Araştırmada bireylerin; dilendirilen çocuklara; “para vermeyi içeren davranışlar”, “para vermeden bir şeyler alma”, “polis ve/veya zabıtayı arama”, “hiçbir şey yapmama” ve “diğer (konuşma, uyarmak)” şeklinde davranışlar sergilediklerini ifade ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu davranışlara ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Bireylerin Sokaklarda En Son Rastladıkları Dilendirilen Çocuğa Karşı Sergiledikleri Davranışların Frekans Ve Oransal Değerleri:

		Para vermeyi içeren davranışlar sergiledim	Ona para vermeden sadece bir şeyler aldım	Polisi ve/veya zabıtayı aradım	Hiçbir şey yapmadım	Diğer: onunla konuştum, uyardım	Toplam
Toplam	N	414	78	24	267	32	815

%	50,8	9,6	2,9	32,8	3,9	100,0
---	------	-----	-----	------	-----	-------

Tablo 3 incelendiğinde; bireylerin yarısından çoğunun (%50,8) “para vermeyi içeren davranışlar” sergiledikleri görülmektedir. Katılımcılar arasında ikinci sırada en çok tercih edilen davranış “hiçbir şey yapmama” (%32,8), üçüncü sırada “para vermeden sadece bir şeyler alma” (%9,6), dördüncü sırada “(diğer) konuşma, uyarma” davranışı (%3,9), son sırada ise “polisi ve/veya zabıta’yı arama” davranışının (%2,9) olduğu görülmektedir.

3.3. Bireylerin Demografik Özellikleri ile Sokaklarda En Son Rastladıkları Dilendirilen Çocuğa Karşı Sergiledikleri Davranışlara İlişkin Bulgular:

Dilendirilen çocuklara rastlayan bireylerin, cinsiyetlerine göre tercih ettikleri davranışlara ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Bireylerin, Cinsiyetleri İle Sokaklarda En Son Rastladıkları Dilendirilen Çocuğa Karşı Sergiledikleri Davranışların Frekans Ve Yüzde Değerleri:

		Para vermeyi içeren davranışlar sergiledim	Ona para vermeden sadece bir şeyler aldım	Polisi ve/veya zabıta’yı aradım	Hiçbir şey yapmadım	Diğer: onunla konuşum, uyardım	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	N	167	31	6	118	11	333
		%	50,2	9,3	1,8	35,4	3,3	100,0
	Erkek	N	247	47	18	149	21	482
		%	51,2	9,8	3,7	30,9	4,4	100,0

Tablo 4’e bakıldığında; her iki cinsiyette de bireylerin yarısından çoğunun, “para vermeyi içeren davranışlar” (erkeklerde %51,2, kadınlarda %50,2) sergilediklerini ifade ettikleri görülmektedir. İkinci sırada tercih edilen davranış “hiçbir şey yapmama” (erkeklerde %30,9, kadınlarda %35,4) iken, üçüncü sırada sergilenen davranış ise “ona para vermeden bir şeyler alma”dır (kadınlarda 9,3, erkeklerde %9,8). “Polisi ve/veya zabıta’yı arama” davranışının oranı ise kadınlarda %1,8, erkeklerde ise %3,7’dir. “Konuşma ve uyarma” gibi diğer davranışlara bakıldığında bunun erkeklerde %4,4, kadınlarda ise %3,3 olduğu anlaşılmaktadır. Tabloya iki değişken için Ki-Kare Testi uygulandığında cinsiyet ile bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur [$\chi^2_{(4)} = 4,37, p > .05$].

Dilendirilen çocuklara rastlayan bireylerin, medeni durumlarına göre tercih ettikleri davranışlara ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Bireylerin, Medeni Durumları İle Sokaklarda En Son Rastladıkları Dilendirilen Çocuğa Karşı Sergiledikleri Davranışların Frekans Ve Yüzde Değerleri:

			Para vermeyi içeren davranışlar sergiledim	Ona para vermeden sadece bir şeyler aldım	Polisi ve/veya zabıtayı aradım	Hiçbir şey yapmadım	Diğer: onunla konuştum, uyardım	Toplam
Medeni Durum	Evli	N	195	37	12	131	22	397
		%	49,1	9,3	3,0	33,0	5,5	100,0
	Bekâr	N	219	41	12	136	10	418
		%	52,4	9,8	2,9	32,5	2,4	100,0

Tablo 5 incelendiğinde; her iki medeni durumda da bireylerin yarısı civarındaki oran “para vermeyi içeren davranışlar” (evlilerde %49,1, bekârlarda %52,4) sergilediklerini ifade etmişlerdir. İkinci tercih edilen davranışın “hiçbir şey yapmama” (evlilerde %33, bekârlarda %32,5) olduğu, üçüncü sırada sergilenen davranışın ise “ona para vermeden bir şeyler alma” (evlilerde 9,3, bekârlarda %9,8) olduğu görülmektedir. Polisi ve/veya zabıtayı arama davranış oranı ise evlilerde %3, bekârlarda ise %2,9’dur. “Konuşma, uyarma vb.” davranışında ise durum, evlilerde %5,5, bekârlarda ise %2,4 şeklindedir. Tabloya, İki Değişken İçin Ki-Kare Testi uygulandığında medeni durum ile bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur [$\chi^2_{(4)} = 5,65$, $p > .05$].

Dilendirilen çocuklara rastlayan bireylerin, yaşlarına göre tercih ettikleri davranışlara ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Bireylerin Yaş Durumları İle Sokaklarda En Son Rastladıkları Dilendirilen Çocuğa Karşı Sergiledikleri Davranışların Frekans Ve Yüzde Değerleri:

		Para vermeyi içeren davranışlar sergiledim	Ona para vermeden sadece bir şeyler aldım	Polisi ve/veya zabıtayı aradım	Hiçbir şey yapmadım	Diğer: onunla konuştum, uyardım	Toplam	
Yaş	18-25	N	186	20	8	102	7	323
		%	57,6	6,2	2,5	31,6	2,2	100,0
	26-35	N	90	25	6	57	7	185
		%	48,6	13,5	3,2	30,8	3,8	100,0
	36-45	N	66	17	5	51	12	151
		%	43,7	11,3	3,3	33,8	7,9	100,0
	46-55	N	42	8	4	31	4	89
		%	47,2	9,0	4,5	34,8	4,5	100,0
	56 ve üstü	N	30	8	1	26	2	67
		%	44,8	11,9	1,5	38,8	3,0	100,0

Tablo 6 incelendiğinde; tüm yaş gruplarında tercih edilen ilk davranışın “para vermeyi içeren davranışlar” olduğu, bunu sırasıyla “hiçbir şey yapmama” ve ona “para vermeden bir şeyler alma” davranışlarının takip ettiği görülmektedir. “para vermeyi içeren davranışlar” 18-25 yaşta %57,6 iken 26-35 yaşta %48,6’ya, 36-45’te de %43,7’ye düşmektedir. Aynı davranış 46-55 yaşta %47,2 ve 56 ve üstü grubunda %44,8 olmuştur. “Hiçbir şey yapmama” oranının en yüksek 56 ve üstü yaş grubunda olduğu (%38,8) en düşük oranın ise %30,8 ile 26-35 yaş grubunda olduğu ortaya çıkmıştır. Tabloda “ona para vermeden sadece bir şeyler alma” davranışının oranının; 18-25 ve 46-55 yaş gruplarında %10’un altında (sırasıyla %6,2 ve %9) olduğu, diğer yaş gruplarında ise %10’un üstünde (26-35 grubunda %13,5, 36-45 grubunda %11,3, 56 ve üstü yaş grubunda ise %11,9) olduğu görülmektedir. “Polisi ve/veya zabıtayı arama” davranış oranı ise %2,5 ile %4,5 arasında değişkenlik göstermektedir. “Konuşma, uyarma vb.” davranışlardaki durum; 36-45 yaşta %7,9, 46-55 yaşta %4,5, 25-35 yaşta %3,8, 56 ve üstü grubunda %3, 18-25 yaş grubunda ise %2,2 şeklindedir. Tabloya İki Değişken İçin Ki-Kare Testi uygulandığında, Bireylerin dilendirilen çocuklara karşı sergiledikleri davranışlar ile yaşları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur [$\chi^2_{(16)}= 24,86, p>.05$].

Dilendirilen çocuklara rastlayan bireylerin, gelir durumlarına göre tercih ettikleri davranışlara ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Bireylerin, Gelir Durumları İle Sokaklarda En Son Rastladıkları Dilendirilen Çocuğa Karşı Sergiledikleri Davranışların Frekans Ve Yüzde Değerleri:

			Para vermeyi içeren davranışlar sergiledim	Ona para vermeden sadece bir şeyler aldım	Polisi ve/veya zabıtayı aradım	Hiçbir şey yapmadım	Diğer: onunla konuştum, uyardım	Toplam
Gelir Durumu	0-1610 TL	N	150	20	6	87	6	269
		%	55,8	7,4	2,2	32,3	2,2	100,0
	1611- 2500 TL	N	110	21	4	74	10	219
		%	50,2	9,6	1,8	33,8	4,6	100,0
	2501- 3500 TL	N	73	22	6	44	7	152
		%	48,0	14,5	3,9	28,9	4,6	100,0
	3501 TL ve Üstü	N	81	15	8	62	9	175
		%	46,3	8,6	4,6	35,4	5,1	100,0

Tablo 7 incelendiğinde; tüm gelir durumu gruplarında tercih edilen ilk davranışın “para vermeyi içeren davranışlar” olduğu görülmektedir. Bunun gelir durumu düşük olan gruptan yüksek olan gruba doğru %55,8’den %46,3’e düşüş gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu davranışı sırasıyla “hiçbir şey yapmama” ve “ona para vermeden bir şeyler alma” davranışlarının takip ettiği görülmektedir. “Hiçbir şey yapmama” oranının en yüksek 3501 ve üstü gelir grubunda yer aldığı (%35,4); bu davranışı sergileme oranını 0-1610 TL grubunda %32,3, 1611-2500 TL grubunda %33,8, 2501-3500 TL grubunda ise %28,9 olduğu anlaşılmaktadır. “Ona para vermeden sadece bir şeyler alma” davranış oranının 0-1610 TL grubunda %7,4, 1611-2500 TL grubunda %9,6, 2501-3500 TL grubunda %14,5, 3501 TL ve üstü grubunda ise %8,6 olduğu ortaya çıkmıştır. “Polisi ve/veya zabıtayı arama” davranış oranının en yüksek oranı 3501 TL ve üstü grubunda olup (%4,6) en düşük oran ise 1611-2500 TL grubunda (%1,8) bulunmaktadır. “Konuşma ve uyarma” gibi davranışlarda durum 0-1610 TL grubunda %2,2, 1611-2500 ve 2500-3500 TL gruplarında %4,6, 3501 TL ve üstü grubunda ise %5,1 şeklindedir. Tabloya İki Değişken İçin Ki-Kare Testi uygulandığında, farklı gelir grubunda olan bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur [$\chi^2_{(12)}= 15,19$, $p>.05$].

Dilendirilen çocuklara rastlayan bireylerin, sahip oldukları çocuk sayısına göre tercih ettikleri davranışlara ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Bireylerin, Sahip Olduğu Çocuk Sayısı İle Sokaklarda En Son Rastladıkları Dilendirilen Çocuğa Karşı Sergiledikleri Davranışların Frekans Ve Oransal Değerleri:

		Para vermeyi içeren davranışlar sergiledim	Ona para vermeden sadece bir şeyler aldım	Polisi ve/veya zabıtayı aradım	Hiçbir şey yapmadım	Diğer: onunla konuştum, uyardım	Toplam
Sahip Olunan Çocuk Sayısı	Çocuk Sahibi olmayan	N 219	39	11	134	6	409
		% 53,5	9,5	2,7	32,8	1,5	100,0
	1-2 Çocuk	N 112	20	8	76	17	233
		% 48,1	8,6	3,4	32,6	7,3	100,0
	3 çocuk ve üstü	N 83	19	5	57	9	173
		% 48,0	11,0	2,9	32,9	5,2	100,0

Tablo 8'e bakıldığında; tüm çocuk sayısı değişkeni gruplarında, bireylerin yarısı civarındaki oranının "para vermeyi içeren davranışları" (çocuk sahibi olmayanlarda %53,3, 1 ya da 2 çocuğu olanlarda %48,1, 3 ve üstü çocuğa sahip olanlarda %48) sergilediklerini ifade ettikleri görülmektedir. İkinci tercih edilen "hiçbir şey yapmama" davranışının tüm gruplarda %32,6 ile %32,9 arasında ifade edildiği anlaşılmaktadır. Üçüncü sırada sergilenen davranışın ise "ona para vermeden bir şeyler alma" (çocuk sahibi olmayanlarda %9,5, 1-2 çocuğu olanlarda %8,5, 3 ve üstü çocuk sahibi olanlarda %11) olduğu görülmektedir. "Polisi ve/veya zabıtayı arama" davranış oranının ise %2,7 ile %3,4 arasında değiştiği görülmektedir. "Konuşma ve uyarma" gibi davranışlara bakıldığında, oranın en fazla olduğu grup "1-2 çocuk" grubu iken (%7,3), "3 çocuk ve üstü" grubunda %5,2, "çocuk sahibi olmayan" grupta ise %1,5'lik bir oran ortaya çıkmıştır. Tabloya İki Değişken İçin Ki-Kare Testi uygulandığında, sahip olunan çocuk sayısı ile bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarında ortaya çıkan farkın anlamlı olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(8)}= 15,86$, $p<.05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için tablodaki her bir satırın Ki-Kare değeri ayrı ayrı hesaplanmış (1. Satır=6,999571, 2. Satır=7,507541, 3. Satır=1,352317) ve en yüksek Ki-Kare değerine sahip grup dışarda bırakılarak diğer satırlar arasında anlamlılık olup olmadığı hesaplanmıştır. Buna göre 1. ve 3. satırların dâhil olduğu hesaplama sonucunda ortaya çıkan durumun anlamlılık ifade etmediği belirlenmiştir [$\chi^2_{(4)}= 7,58$, $p>.05$]. Sonuç olarak daha önce dilendirilen çocuklara rastlayan bireylerden 1-2 çocuk sayısına sahip bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarının diğer gruplara göre anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur.

Dilendirilen çocuklara rastlayan bireylerin, eğitim durumlarına göre tercih ettikleri davranışlara ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Bireylerin, Eğitim Durumları İle Sokaklarda En Son Rastladıkları Dilendirilen Çocuğa Karşı Sergiledikleri Davranışların Frekans Ve Oransal Değerleri:

Eğitim Durumu		N	Para vermeyi	Ona para	Polisi	Hiçbir şey	Diğer:	Toplam
			içeren davranışlar sergiledim	vermeden sadece bir şeyler aldım	ve/veya zabıtayı aradım	yapmadım	onunla konuştum, uyardım	
İlköğretim ve altı	N	91	18	3	65	11	188	
	%	48,4	9,6	1,6	34,6	5,9	100,0	
Lise	N	160	20	8	81	7	276	
	%	58,0	7,2	2,9	29,3	2,5	100,0	
Ön lisans	N	83	14	6	47	2	152	
	%	54,6	9,2	3,9	30,9	1,3	100,0	
Lisans ve üstü	N	80	26	7	74	12	199	
	%	40,2	13,1	3,5	37,2	6,0	100,0	

Tabloya bakıldığında; “para vermeyi içeren davranışlar” eğitim düzeyi ilköğretim ve öncesi olan bireylerde %48,4’tür. Eğitim düzeyi lise olan bireylerde bu oran, %58’e yükselirken, ön lisans olan bireylerde %54,6’ya, lisans ve üstü olan bireylerde ise %40,2’ye düştüğü görülmektedir. “Polis ve/veya zabıtayı arama” davranışı %1,6 ile %3,9 arasında olup “hiçbir şey yapmama” oranı da %29,3 (lise) ile %37,2 (lisans ve üstü) arasında değişiklik göstermektedir. “Konuşma veya uyarma” davranışına bakıldığında en yüksek oranın lisans ve üstü grubunda olduğu (%6) görülmektedir. Aynı davranışın “ilköğretim ve altı” grubundaki oranı %5,9, “lise” grubunda %2,5, ön lisans grubunda ise %1,3’tür. Tabloya İki Değişken İçin Ki-Kare Testi uygulandığında farklı eğitim seviyesinde olan bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarında ortaya çıkan farkın anlamlı olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(12)}= 24,39, p<.05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için tablodaki her bir satırın Ki-Kare değeri ayrı ayrı hesaplanmış (1. Satır=3,336343, 2. Satır=6,69546, 3. Satır=3,76862, 4. Satır= 10,59275) ve en yüksek Ki-Kare değerine sahip grup dışarda bırakılarak diğer satırlar arasında anlamlılık olup olmadığı hesaplanmıştır. Buna göre 1. 2. ve 3. satırların dâhil olduğu hesaplama sonucunda ortaya çıkan durumun anlamlılık ifade etmediği belirlenmiştir [$\chi^2_{(8)}= 11,56, p>.05$]. Sonuç olarak daha önce dilendirilen çocuklara rastlayan bireylerden eğitim durumu lisans ve üstü olan bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarının diğer eğitim kademesine sahip bireylere göre anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur.

4. Tartışma, Sonuç Ve Öneriler

Elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılanların neredeyse tamamı (%96,7) daha önce sokaklarda dilendirilen çocuklara rastladığını beyan etmiştir. Bireylerin tercih ettikleri davranışlarla ilgili çoktan aza doğru bir sıralama yapıldığında sonuç; “para vermeyi içeren davranışlar”, “hiçbir şey yapmama”, “para vermeden bir şeyler alma”, “konuşma, uyarma“ ve “polis ve/veya zabıtayı arama” şeklindedir. Çalışmanın bütün değişkenleri incelendiğinde bütün gruplarda en fazla sergilendiği ifade edilen davranış, “para vermeyi içeren davranışlar”, ikinci sırada tercih edilen davranış ise “hiçbir şey yapmama” davranışdır. Araştırmada, dilendirilen

çocuklara “para vermeyi içeren davranışlar” sergileme oranı, bu duruma rastlayan bireylerin yarısından fazlasını (%50,8) oluşturmaktadır. Bu durum, çocukların, kendilerini kullananlar tarafından neden bir kazanç kaynağı gibi görüldüğünü açıklayabilir. Bu bulgu, ayrıca Delap’ın (2009) araştırmasında yer alan, çocukların dilendirilmesiyle ortaya çıkan kazancın düşük olmadığı sonucuyla uyumludur. Dolayısıyla çocukların dilenme fiilinden bu derece para kazanması, onları kullananları daha fazla teşvik edebilmektedir. Çocukların, toplumun direnciyle karşılaşmadan bu şekilde rahatlıkla kullanılabilmesini kolaylaştıran olgu ise bu durumdaki çocuklara rastlayan bireylerin yalnızca %2,9’unun polis ve/veya zabıta’yı aramasıdır. “Konuşmak, uyararak” davranışının, “polis ve/veya zabıta’yı arama” davranışı gibi, olumlu bir davranış olarak görülmesi, zorlama bir kanı olsa da (%3,9) geriye kalanların, yani en iyi ihtimalle toplumun %93,2’si bir şekilde (para vererek ve/veya bir şeyler alarak veya hiçbir şey yapmayarak) bu çocukların bu iş için sokaklarda kalabilmesine imkân tanıyacak şekilde davrandığı söylenebilir. Coşkun ve Erkilet’in (2010) çalışmasında İstanbul’da görüşülen 32 esnaftan 22’si (%68,8) dilenciye para verdiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla çalışmada ortaya çıkan bu bulgunun literatürle kısmen uyumlu olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Coşkun ve Erkilet’in (2010) çalışmasıyla ortaya çıkan farkın etkilenebileceği birkaç durum olabileceği söylenebilir. Bunlardan ilki, bu çalışmada bireylere yöneltilen sorunun en son karşılaşılan duruma yönelik olması ve sorunun ayrıca yalnızca dilenen çocuk veya çocukla dilenen bir yetişkine vurgu yapmasıdır. Bunun yanında Coşkun ve Erkilet’in (2010) çalışmasındaki örneklemin sadece esnaflardan oluşması da bir diğer etken olabilir.

Bu çalışmada, cinsiyet faktörü ile ilgili yapılan İki Değişken İçin Ki-Kare Testi sonuçları, farklı cinsiyetteki bireylerin dilendirilen çocuklara karşı sergilediği davranışlarda ortaya çıkan farkın, anlamlı olmadığını göstermiştir. Bunun yanında çalışmada kadınların sadece “hiçbir şey yapmama” davranışını erkeklere göre daha fazla sergiledikleri görülmüştür. Vatandaş’ın (2003) çalışmasında bireylerin cinsiyetlerine göre sokak dilencilerine yardım etme oranları irdelenmiş ve yardım edenlerin %63’ünün erkek, %37’sinin ise kadınlar olduğu ifade edilmiştir. Bahse konu çalışmada yardımlaşma ve dilenciler kavramı işlenmiştir. Burada cinsiyet değişkeni kapsamında ortaya çıkan sonucun Vatandaş’ın (2003) çalışmasında ortaya çıkan sonuçla uyumlu olduğu değerlendirilebilir. Ancak bu çalışmada farkın anlamlı düzeyde çıkmaması yani Vatandaş’ın (2003) çalışmasında ortaya çıkan farktan çok düşük olması, her iki çalışmada seçilen yöntemin farklılığından kaynaklanabilir. Sözelimi Vatandaş’ın (2003) çalışmasında dilenen kişiye yardım edenler gözlemlenmiş ve bu kişilerle görüşülmüştür. Dolayısıyla o sırada ilgili yerden geçen bireylerin cinsiyetleri, ilgili çalışmada ortaya çıkan sonucu etkilemiş olabilir. Bunun dışında çalışmamızda yöneltilen soruların yalnızca dilenen çocuk veya çocukla dilenen bir yetişkine vurgu yapması da bir diğer etken olabilir.

İki Değişken İçin Ki-Kare Testi sonuçları, medeni durum faktörünün, bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarını etkilemediğini göstermektedir. Aradaki fark anlamlı olmasa da bekârların “para vermeyi içeren davranışlar” ile “para vermeden bir şeyler alma davranışı”ni evlilere göre daha fazla sergiledikleri görülmüştür. Vatandaşın (2003) çalışmasında ise yardım edenlerin çoğunun (%56) evli olduğu ifade edilmiştir. İki araştırma arasında ortaya çıkan bu zıtlığın; araştırma yönteminden, veri toplama araçlarından veya bu araştırmanın sadece dilendirilen çocuklara vurgu yapmasından etkilendiği söylenebilir.

Yaş değişkeni ve davranışlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, İki Değişken İçin Ki-Kare Testi sonuçları, ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığını göstermiştir. Değişkene ilişkin bulgular daha detaylı incelendiğinde, yaş değiştikçe düzenli bir değişikliğin olmadığı yönündedir. Örneğin; “içinde para vermeyi de içeren davranışların” gruplarda çoktan aza doğru sıralanışı; 18-25, 26-35, 46-55, 56 ve üstü ve 36-45 yaş şeklindedir. Diğer tüm davranışlarda da sıralama değişse de

benzer şekilde bir düzensizlik olduğu söylenebilir. Aynı şekilde Vatandaş'ın (2003) çalışmasında dilenen bireylere yardım edenlerin yaşa göre sayısal büyüklüğü değerlendirildiğinde de, bir düzensizlik olduğu görülmektedir (%5'i 11-20 yaş, %33'ü 21-30 yaş, %19'u 31-40 yaş, %29'u 41-50 yaş ve %14'ü 51 ve üstüdür). Dolayısıyla yaş değişkeninde yardım etme davranışına ilişkin bulgular ile Vatandaş'ın (2003) bulgularının uyumlu olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bireylerin dilendirilen çocuklara karşı davranışlarını etkileyen durumlar için yaşın diğer faktörlerle bir arada etkisinin incelendiği analizlere ihtiyaç duyulabileceği söylenebilir. Bununla birlikte 18-25 yaş grubunun para vermeyi içeren davranışlara daha fazla yöneldiği bir başka ifadeyle yardım etmeye yönelik davranışlarının daha hızlı tepki verdiği, üst yaş grubunun ise durumu kanıksamışçasına "hiçbir şey yapmama" davranışını diğer gruplara göre daha fazla yaptıkları söylenebilir.

Gelir durumu değişkenindeki İki Değişken İçin Ki-Kare Testi bulguları, değişik gelir grubunda olanların davranışları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı yönündedir. Bununla birlikte, fark anlamlı olmasa da "para vermeyi içeren davranışlar", gelir durumu düşük olan gruptan yüksek olan gruba doğru düşüş göstermektedir. Gelir durumu yüksek olanların para verme yerine diğer gruplara göre "hiçbir şey yapmama" veya "konuşmak uyarmak" davranışlarına yöneldiği görülmüştür. Geliri düşük olanlarda yüksek, geliri yüksek olanlarda ise düşük oranda "para vermeyi de içeren davranışlar" sergilemenin ortaya çıkardığı durum, Vatandaş'ın (2003) çalışmasında ortaya çıkan bulgularla uyumludur. Şöyle ki, ilgili çalışmada dilencilere yardım edenlerin %44'ünün 0-100 TL, %30'unun 101-200 TL, %15'inin 201-300 TL, %7'sinin 301-400 TL, %2'sinin 401-500 TL ve yine %2'sinin 501 TL ve üstü gelire sahip olduğu ifade edilmiştir. Vatandaş (2003, s. 157), kendi çalışmasında da ortaya çıkan bu durumu; "*fakirin umudu dilencinin duası*" sözüyle özetlemiştir.

Çocuk sahibi olma/çocuk sayısı değişkenine bakıldığında, İki Değişken İçin Ki-Kare Testi sonuçlarına göre bireylerin sahip olduğu çocuk sayısı ile dilendirilen çocuklara karşı davranışları arasında ortaya çıkan fark 1-2 çocuğa sahip olanlar lehine anlamlı bulunmuştur. Bununla birlikte, para vermeyi de içeren davranışlar sergileme oranı, çocuk sayısı arttıkça azalmaktadır. Araştırmada, çocuk sayısı 3 ve üstü olanların diğer gruplara göre para vermeden bir şeyler alma davranışına daha fazla yöneldiği, çocuk sahibi olmayanların "para vermeyi içeren davranışlara" yöneldiği, 1-2 çocuğa sahip bireylerin ise "polis ve/veya zabıta'yı arama" ile "konuşma, uyarma" davranışlarına diğer gruplara göre daha fazla yöneldikleri belirlenmiştir. Dolayısıyla 1-2 çocuğa sahip olanların dilendirilen çocukların dilenmek için sokaklarda kalmalarına daha fazla direnç gösterdikleri söylenebilir.

Eğitim durumu ile ilgili bulgular incelendiğinde, İki değişken İçin Ki-Kare Testi'ne göre bireylerin eğitim durumu ile dilendirilen çocuklara karşı sergilediklerini ifade ettikleri davranışlar arasında "lisans ve üstü" grubu lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıksa da bu davranışların eğitim seviyesinin artmasıyla veya azalmasıyla düzenli bir yönelim göstermediği de görülmektedir. Vatandaş'ın (2003) eğitim düzeyine göre sokak dilencilerine yardım edenlerle ilgili elde ettiği bulgularda da bu anlamda bir düzensizlik söz konusudur. Ancak, Vatandaş'ın (2003) çalışmasında sokakta dilenenlere yardım edenlerin eğitim durumu için bir sıralama yapılacak olursa, yardım edenlerin sayısal büyüklüğü sırasıyla "ilköğretim ve altı", "lisans ve üstü" ile "lise" şeklindedir (ilgili çalışmada ön lisans grubu değerlendirilmemiştir). Dolayısıyla bu çalışmada elde edilen bulgular ile Vatandaş'ın (2003) elde ettiği bulgular arasında farklılık göze çarpmaktadır. Bu farkın yine, araştırma yönteminden ve veri toplama araçlarından kaynaklandığı söylenebilir. Bu arada bu çalışmada "lisans ve üstü" grubunun "para vermeyi içeren davranışları" diğer gruplara göre daha az tercih ettikleri, bunun yerine "hiçbir şey yapmama", "para vermeden bir şeyler alma" veya "konuşma, uyarma vb." davranışlara

yönelindikleri görülmektedir. Dolayısıyla eğitim durumu yüksek olan bireylerin para verme davranışı yerine farklı alternatiflere diğer gruplara göre daha fazla yönelebildikleri değerlendirilebilir.

Tüm bu sonuçlarla oluşan genel durum, var olan sorunun ortadan kaldırılmasına yönelik yapılacak bilinçlendirme faaliyetlerinde, bu çalışmada yer alan herhangi bir değişkenin herhangi bir grubunun özellikle, daha az ya da özellikle, daha çok bilinçlendirilmesinin tartışılmasına yer bırakmayacak unsurlar taşımaktadır. Başka bir deyişle toplumun tüm kesimlerinin (konuya; kamu spotlarında ve/veya en çok izlenen dizi ve programlarda yer verme vb. yollarla) dilencilikte çocukların kullanılmasına direnç gösterme ve bu direnci hangi şekilde gösterebilecekleri hususlarında bilgilendirilmeye ihtiyaç duyduğu söylenebilir. Zaten bireylerin, çocukları dilencilikte kullananlara bu yolla para kazandırma amacına hizmet etmekten çıkması, yani bu durumda dilendirilen çocuğa veya çocukla dilenen yetişkine para vermemesi, bu döngüyü kırarak ilk adım olacaktır. Zira para verme davranışı devam ettikçe bu çocuklar bütün yaşamsal ve gelişimsel riskler göz ardı edilerek, bu amaçla kullanılmaya devam edilecektir. İnsanların, dilenen bireylere neden yardım ettiklerini sorgulayan Vatandaş (2003), katılımcılardan, en fazla ifade edilenden en az ifade edilene göre sırasıyla; sevap kazanma, yoksullara yardım edilmesi gerektiği, kazadan/beladan kurtulma düşünceleri ve dini ay/gün olması yönünde cevaplar almış ve bireylerin dilencilerin gerçekten muhtaç olup olmadıklarını çok da sorgulamadan hatta bu konuda suistimal edildikleri ve aldatıldıklarına inansalar dahi, vicdani bir davranış olarak yardım etmeyi tercih ettiklerini aktarmıştır. Bu inanç veya toplumsal değerlerin istismar edilmediği bir an kabul edilse dahi, çocukların dilencilik faaliyetlerinde bir araç olarak kullanılması, sadece bu çocuklar açısından bile değerlendirildiğinde durumun; eğitim, sağlık, bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal gelişim ve yaşam riskleri taşıdığını tahmin etmek zor olmayacaktır. Çocukların bu ciddi risklerden uzaklaştırılması için, planlanacak bilinçlendirme faaliyetlerinin içeriklerinde, bireylere, “bu çocuklara veya çocukla dilenenlere para verilmesinin, bu çocuklar için büyük tehlikelerin devam etmesine neden olduğu ve vakit kaybetmeden polis/jandarma/zabıta veya Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler yetkililerinin bilgilendirilmesi yolunun tercih edilmesinin daha yararlı olduğu” bilgisi verilmelidir.

Polis, zabıta, jandarma vb. yetkililerin, çocukların dilencilikte kullanılması fiili için (kabahatler kanuna göre değil Türk Ceza Kanunu'nun 229. maddesi hükmüne göre hareket etmesi gerektiği gibi) var olan hukuki kaynaklar hakkında bilgilendirilmesi ve tespit ettikleri çocuğun ailesinin gerçek durumunun araştırılıp maddi destek alması gerekip gerekmediğinin değerlendirilmesi için ilgili kurumları haberdar etmeyi yapılacak işler listesine eklemeleri ve böylece kurumlar arası işbirliğini pekiştirmeleri önerilmektedir. Ayrıca ilgili birimlere dilendirilen çocuk ihbarı yapıldığında, ihbar yapan vatandaşlara çocuğun son durumu konusunda, gizlilik ilkeleri ihlal edilmeden, örneğin; “dilendiği yönünde bildirimde bulunduğunuz çocuk okula başlamıştır, ailesine devlet veya dernekler tarafından maddi yardımlar yapılmıştır” şeklinde pekiştirici dönütler verilmelidir.

Çocukların dilendirilmesine karşı, kurumların ve bireylerin dikkatini çekmek, bu konuda topyekûn mücadele vermek ve bu mücadelenin sonuçlarının değerlendirilebilmesi adına il ve ülke genelinde, dilendirilen çocuk istatistikleri tutulmalı ve kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

Dilencilikte çocukları kullanan ailelere hukuki yaptırımlar konusunda bilgilendirmeler yapılırken bu durumda, çocukların yüz yüze oldukları veya olabilecekleri tehlike veya riskler hakkında bilinçlendirme çalışmaları da yapılmalıdır. Ayrıca, yoksul olduğu tespit edilen ailelerin yardım alabilecekleri kaynaklar değerlendirilmelidir.

Okul çağındaki dilendirilen çocukların ruhsal, sosyal ve eğitsel yönden güçlendirilmesi ve takibi için okul psikolojik danışmanlarından yardım alınmalıdır.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda korunma ihtiyacı olan çocuk; *“bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk”* ifadeleriyle tanımlanmıştır. Dilencilik fiilinde kullanılan çocukların bu kapsamda değerlendirilmesi ve korunması için aynı kanunda belirtilen ilgili koruyucu ve destekleyici tedbirlerden daha fazla faydalanması sağlanmalıdır.

Kaynaklar

Acar, H. (2010). “Sokakta yaşayan ve/veya çalıştırılan çocuklara yönelik hizmet modelinin ve il eylem planlarının değerlendirilmesi raporu”, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Çocuk Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Ankara. Erişim adresi: <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/shcek-kitap-baskiya-hazir-rec4agus11.pdf>.

Alpar, R. (2016). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlilik güvenirlik : -SPSS'de çözümlene adımları ile birlikte-*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Anbarlı Bozatay, Ş. (2008). Çocuk dilenciliği: Suudi Arabistan ve Hindistan’da çocuk dilenciliği sorunu ve mücadele biçimleri. S. Parin (Ed.), Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sempozyumu (sorunlar ve çözüm yolları) (s. 225-246) içinde. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı.

Çocuk Koruma Kanunu. (2005, 3 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 25876). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050715-1.htm>.

Birtek, F. (2014). Dilencilik Suçu. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 121-172. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/208327>.

Baiee, H. A. H. (2013). Factors contributing to child begging in Hilla City-Babylon-Iraq during the year 2011. *Iraqi Journal Of Community Medicine*, 26(3), 195-199. Erişim adresi: <https://www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=76343>.

Ballet, J., Buhukuth, A., Rakotonirinjahanary F., ve Rakotonirinjahanary, M. (2010). Family rationales behind child begging in Antananarivo. *Population-E*, 65(4), 695-712. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/41337099>.

Büyüköztürk, Ş. (2007). *Veri analizi el kitabı (7. Bs)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Coşkun, İ. ve Erkilet, A. (2010). Kapıya geleni geri çevirmeme: İstanbul esnafının dilencilik olgusuna bakış açısı. *Sosyoloji Dergisi*, 3(20), 1-21. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4087>.

Delap, E. (2009). Begging for change: research findings and recommendations on forced child begging in Albania/Greece, India and Senegal. C. Turner (Editor), *Anti-Slavery International*. Erişim adresi: <https://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://scholar.google.com.tr/&httpsredir=1&article=3914&context=globaldocs>.

Demirdağ, S. (2015). Bireylerin dilenciler hakkındaki görüşleri ve okul çağındaki çocukların dilenme nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (21), 85-93. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/411669>.

Hayran, O. (2012). *Sağlık bilimlerinde araştırma ve istatistik yöntemler*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. Erişim adresi: <https://books.google.com.tr/books?id=VRl0DwAAQBAJ&pg=PA100&dq=%C3%A7ok+g%C3%B6zl%C3%BC+ki+kare&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjWgunLvMTnAhXl0qYKHeQnB0YQ6AEIKTAA#v=onepage&q=%C3%A7ok%20g%C3%B6zl%C3%BC%20ki%20kare&f=false>.

Human Rights Watch, (2008). *Adults before their time: Children in Saudi Arabia's Criminal Justice System*. Human Rights Watch 20(4(E)). Erişim adresi: <https://www.hrw.org/reports/2008/saudicrd0308/>.

2005/5 Sayılı Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli, Başbakanlık Genelgesi. (2005, 25 Mart). *Resmi Gazete* (Sayı:25766). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050325-8.htm>.

Osmaniye Belediyesi Zabıta Müdürlüğü Kayıtları, Osmaniye, 2018.

Osmaniye Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Kayıtları, Osmaniye, 2018.

Özdener, O. E. (2010). *Adana İli Toplumsal Destek Merkezi Kayıt Tabanlı 7-15 Yaş Grubu Çalışan Çocukların Sağlık Ve Sosyal Durumlarının Değerlendirilmesi*. (Uzmanlık Tezi). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Adana. Erişim adresi: <http://libratez.cu.edu.tr/tezler/7722.pdf>.

Pumin, Y. (2011). Saving Child Panhandlers, *Beijing Review*, *ColorPhotograph, China*, 54(9), 18-19. Erişim adresi: http://www.bjreview.com/print/txt/2011-02/27/content_334049.htm.

Seni, A., J. (2017). Causes and effects of begging style involving children as guides in Dodoma municipality, Tanzania: liability in basic education access, *International Journal of Education and Literacy Studies*, 5(1), 1-12. Erişim adresi: <https://www.journals.aiac.org.au/index.php/IJELS/article/view/3102/2568>.

Türk Ceza Kanunu. (2004, 12 Ekim). *Resmi Gazete* (Sayı: 25611).

Vatandaş, C. (2002). Dilenciler ve dilencilik (sosyolojik bir araştırma). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 170-183. Erişim adresi: <https://sbd.aku.edu.tr/TV1/15CelalettinVatandas.pdf>.

Vatandaş, C. (2003). Toplumsal bir değer olarak yardımlaşma ve dilenciler, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 149-160. Erişim adresi: <https://sbd.aku.edu.tr/V1/cvatandas.pdf>.

Yılmaz, E. (2008). Gizli dilenciler: İstanbul'da sokakta çalıştırılan çocuklar. S. Parin (Ed.), *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sempozyumu (sorunlar ve çözüm yolları)* (s. 193-204). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı.